

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 950

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 augustus 2022

Hierbij bied ik u het verslag aan van de extra Energieraad die op 26 juli 2022 onder Tsjechisch voorzitterschap plaatsvond in Brussel.

Tijdens de Raad is een politiek akkoord bereikt over de verordening over gecoördineerde gasbesparingsmaatregelen. Daarnaast is er gesproken over leveringszekerheid en de maatregelen die lidstaten getroffen hebben voor komende winter. Verder stond onder «diversen» een voorstel van de Griekse delegatie voor de hervorming van de elektriciteitsmarkt op de agenda.

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

Verslag Energieraad

Verordening gecoördineerde gasbesparingsmaatregelen

De Raad heeft met gekwalificeerde meerderheid een politiek akkoord bereikt over de verordening over gecoördineerde gasbesparingsmaatregelen en ingestemd met het aannemen van deze verordening door de Raad via een schriftelijke procedure. Aangezien de verordening is gebaseerd op artikel 122, eerste lid, VWEU, heeft het Europees Parlement geen rol in de besluitvorming.

De hoofdlijnen van het voorstel van de Commissie zijn in het compromisvoorstel van het voorzitterschap overeind gebleven. Er is overeengekomen dat de lidstaten in de periode van augustus 2022 tot en met maart 2023 zich er voor zullen inzetten hun nationale gasconsumptie met 15%¹ te verminderen ten opzichte van hun gemiddelde gebruik in de zelfde periode in de afgelopen vijf jaar. Deze vrijwillige doelstelling van 15% wordt een bindende doelstelling na afkondiging van het zogenaamde Unie-Alert. De bevoegdheid tot het afkondigen van een Unie-Alert is in het compromisvoorstel bij de Raad gelegd in plaats van bij de Commissie. In het compromisvoorstel is het aantal uitzonderingen en verminderingen op het verplichte besparingsdoel van 15% uitgebreid ten opzichte van het voorstel van de Commissie. Deze wijzigingen zijn er onder meer op gericht om situaties te ondervangen waarin lidstaten niet aan de besparingsverplichting zouden kunnen voldoen (zoals bij loskoppeling van het elektriciteitssysteem van een derde land), of wanneer een besparing geen gunstig effect zou hebben voor andere lidstaten (bijvoorbeeld door gebrek aan interconnectiecapaciteit met andere lidstaten of wanneer de interconnectiecapaciteit al volledig wordt benut). Daarnaast mag een lidstaat zijn besparingsdoel verminderen wanneer de opslagen op 1 augustus 2022 met meer zijn gevuld dan is bepaald in vultraject van Verordening (EU) 2022/1032. Verder is er een uitzondering voor gas dat gebruikt wordt als grondstof voor specifieke sectoren. De looptermijn van de verordening is aangepast naar één jaar in plaats van twee jaar. Ook is in het compromisvoorstel iets meer tijd opgenomen voor het aanpassen van de nationale plannen, dus voor het aanpassen van het Bescherm- en Herstelplan, en er is een duidelijkere rol voor de Gas Coordination Group in lijn met de Nederlandse inzet.

Nagenoeg alle lidstaten waren het met de Commissie eens dat er een krachtig en eensgezind signaal afgegeven moest worden richting de Russische Federatie en dat solidariteit binnen de EU en met Oekraïne van groot belang is. In de Raad was brede steun voor het compromisvoorstel. Een lidstaat heeft aangegeven niet in te kunnen stemmen met het voorstel. De lidstaten verwelkomden de verschuiving van de bevoegdheid voor het afkondigen van een Unie-Alert naar de Raad. Dit was voor Nederland en de andere lidstaten een belangrijk punt. Een aantal lidstaten gaf aan dat het cruciaal is dat rekening wordt gehouden met hun specifieke nationale situatie bij het bepalen van de verplichte besparingsdoelstelling en verwelkomden in dat licht het compromisvoorstel. Andere lidstaten – waaronder Nederland – hebben zorgen geuit over de uitzonderingen en de mogelijke gevolgen hiervan op het doel van de besparingen namelijk het afdekken van het risico van het wegvallen van de aanvoer van Russisch gas. De Commissie erkende dat het compromisvoorstel een lager besparingseffect zal hebben dan het oorspronkelijke voorstel, maar gaf aan dat er nog steeds sprake zal zijn van een significante besparing en het belangrijk is dat er nu een raamwerk is voor verder maatregelen als

¹ Dit percentage is gerelateerd aan het afdekken van het risico van het wegvallen van de aanvoer van Russisch gas.

die nodig zijn. De Commissie heeft de lidstaten opgeroepen om direct te beginnen met de besparingsmaatregelen. Het belang hiervan is ook door Nederland onderstreept.

Nederland heeft het compromisvoorstel ook gesteund. Nederland heeft ingezet op een stevig akkoord. Het is goed dat deze stap is gezet en er snel overeenstemming is bereikt om minder gas te gebruiken in de EU, want dat is cruciaal voor het verminderen van de afhankelijkheid van Russisch gas. Het is belangrijk dat de EU zich collectief goed voorbereidt op komende winter omdat de economieën en energiesystemen direct en indirect met elkaar verbonden zijn. Nederland zit op de goede weg met gasbesparing. Het is noodzakelijk dit te continueren gelet op de huidige situaties omtrent leveringszekerheid. Voor Nederland is het belangrijk dat de ontwikkelingen scherp in de gaten worden gehouden en Nederland heeft de Commissie gevraagd om in december met een voortgangsrapportage te komen.

Gedachtewisseling over leveringszekerheid en de maatregelen die lidstaten getroffen hebben voor komende winter

De Commissie benadrukte nogmaals dat het belangrijk is om als Europese Unie een krachtig en eensgezind signaal af te geven en maatregelen te treffen om leveringszekerheid te vergroten voor de komende winter en de volgende winters. Hoe sneller, hoe beter, dit uit economisch en maatschappelijk oogpunt en ook om te voorkomen dat de industrie opeens verplicht afgeschakeld moet worden. De voorstellen van de Commissie uit het «*Save gas for a safe winter*» pakket, en in het bijzonder het daarvan deel uitmakende *European Gas Demand Reduction Plan*, geven de lidstaten richtsnoeren voor besparingen voor de consumptie van gas. Ook aan de aanbodkant worden al acties ondernomen, zoals de vrijwillige gezamenlijke inkoop via het EU Energie Platform en de acties van de Commissie om gas te betrekken van andere derde landen dan de Russische Federatie.

Het overgrote deel van de lidstaten onderstreepte de noodzaak tot solidariteit binnen de EU en tot het afbouwen van de afhankelijkheid van Russisch gas. De lidstaten hebben een overzicht gegeven van de maatregelen die zij nationaal in gang hebben gezet om de leveringszekerheid te vergroten richting de winter, en *best practices* gedeeld. De levering aan huishoudens en andere beschermde gebruikers is niet in gevaar gekomen. Een groot aantal lidstaten heeft informatiecampagnes gestart gericht op huishoudens en het bedrijfsleven, met een oproep om gas besparen en om de bewustwording te vergroten, met een voortrekkersrol voor openbare gebouwen, winkelcentra en kantoren. Verder wordt in de lidstaten gewerkt aan de omschakeling naar elektriciteitsproductie op basis van andere bronnen dan gas (*fuel switch*) en aan het vergroten van de lng-capaciteit, zoals in Nederland. De lidstaten met gasopslagcapaciteit gaven de stand van zaken met betrekking tot de vulling van de opslagen. Veel lidstaten gaven daarnaast te werken aan het vergroten van het aandeel hernieuwbare energie in de nationale energiemix, waarbij veelal werd aangegeven – ook door Nederland – dat dit proces versneld moet worden. Een aantal lidstaten gaf aan vooral in te zetten op kernenergie. Nederland heeft als *best practices* onder meer aangegeven tenders voor vrijwillige besparingen te ontwikkelen en een gefaseerd plan voor de afschakeling van de industrie voor te bereiden, waarbij contact is met Duitsland in verband met het grensoverschrijdende effect op waardeketens.

Veel lidstaten benadrukten het belang van het EU Energy Platform en de gezamenlijke inkoop van gas, met name voor kleinere lidstaten, en van

regionale samenwerking tussen de lidstaten. Ook werd gewezen op het belang van blijvende investeringen in de infrastructuur en goede interconnectie. Een aantal lidstaten pleitte voor het invoeren van maximumprijzen op de groothandelsmarkt voor gas. Een aantal andere lidstaten – waaronder Nederland – gaf aan dat voor het stimuleren van gasbesparende maatregelen een prijsprikkel juist hard nodig is. Een aantal lidstaten deed een oproep aan de Commissie om het tijdelijke steunkader dat tegelijkertijd met het pakket is gepubliceerd te verlengen naar komende winters.

De Commissie heeft aanvullend een verklaring afgegeven over de werkzaamheden die zij oppakt naast het net gepubliceerde pakket. Dit betreft het continueren van de werkzaamheden via het EU Energy Platform, het onderzoek naar de wenselijkheid van maximumprijzen in de elektriciteitsmarkt en de hervorming van de elektriciteitsmarkt.

Diversen: voorstel de hervorming van de elektriciteitsmarkt

De Griekse delegatie heeft een voorstel gepresenteerd om de elektriciteitsprijzen te ontkoppelen van de stijgende gasprijzen en voor een nieuw model voor de elektriciteitsmarkt met gegarandeerde prijzen voor technologieën met lage marginale kosten (met name hernieuwbaar, waterkracht en nucleair) en een variabele prijs voor technologieën met hoge marginale kosten (onder andere gas, kolen). Een aantal lidstaten heeft steun uitgesproken voor het voorstel. Een aantal andere lidstaten benadrukte het belang van het behoud van de integriteit van de interne energiemarkt. De Commissie heeft aangegeven alle opties voor hervorming – waaronder het voorstel van de Griekse delegatie en het ACER rapport – mee te nemen bij de *inception impact assessment*. Deze wordt uitgevoerd in het kader van het onderzoek door de Commissie in opdracht van de Europese Raad naar verbeteringen van het functioneren van de elektriciteitsmarkt, en de uitkomsten worden in oktober verwacht.